

Verhaal van mijn Pelgrimstocht.

" Ga mee, en beleef ".

Hoe het allemaal begon.

Wanneer een mens door omstandigheden zodanig in de problemen raakt, dat het normale dagelijks gebeuren ver van hem of haar verwijderd raakt, kan eigenlijk niemand je daarbij helpen.

Vaak komt het erop neer, dat je jezelf moet hervinden. Bij mij kwam dat moment, nadat ik een periode uitzichtloos met mezelf overhoop lag. Op een gegeven ogenblik kom je op een punt, dat je een beslissing neemt van, " Tot hier en niet verder" en vervolgens keer je weer terug tot de werkelijkheid. Mijn besluit stond vast. Ik wilde iets ondernemen of gaan doen, wat niets te maken had met de alledaagse beslommingen. Ook moest het niets te maken hebben met zaken waaraan ik op dat moment absoluut geen plezier beleefde, zoals b.v. de jacht of het vliegvissen of tennis. Het moest ook geen verband hebben met familie, vrienden of kennissen uit mijn omgeving. Ja, zelfs met het werk en collegae moest het ook niet van doen hebben.

Het moest iets wezen, waar ikzelf nog van alles van zou moeten leren, onderzoeken of in verdiepen. Het zou ook enorme tijd en inspanning van voorbereiding moeten kosten, wilde ik er van overtuigd zijn, dat het een kans van slagen had.

Ik besloot een Pelgrimstocht te gaan maken naar Santiago de Compostela. Via het kerkelijk genootschap kwam ik bij de bibliotheek in Nijmegen terecht, die mij vervolgens het adres gaf van "het genootschap van Sint Jacob" Dit is een genootschap wat zich bezig houdt met het pelgrimeren vanuit Nederland, en is nu in tien jaar gegroeid tot ± 2000 leden. **(foto Jacobsstaf)**

De legende verhaalt:

En omstreeks die tijd sloeg koning Herodes de hand aan sommigen van de gemeente om hen kwaad te doen. Hij liet Jacobus, de broer van Johannes, ter dood brengen met het zwaard; en toen hij zag dat dit de joden welgevallig was, ging hij voort en nam ook Petrus in hechtenis.

Handelingen 12: 1 - 3.

De heilige Jacobus, zoon van Zebedeus en broer van Johannes, was de eerste van de apostelen die gemarteld werd om zijn geloof.

Zijn executie vond plaats in Jeruzalem, waarschijnlijk in het jaar 44 na Christus, in de tijd dat Herodes Agrippa koning van Judea en Samaria geweest is. (41 - 44 na Christus).

Volgens overlevering werden de overblijfselen van de apostel, na zijn marteldood, door zijn volgelingen meegenomen naar het noordwesten van Spanje. Daar werd, na talrijke avonturen, een geschikte begraafplaats voor hem gevonden. De ligging van het terrein werd echter in het voortschrijden van de tijd vergeten. Totdat in ongeveer 830 (sommigen bronnen zeggen 812 of 814) de plek op wonderbare wijze werd onthuld aan een vrome monnik, die als kluizenaar in het gebied woonde.

De plek van het graf van de heilige zou bekend worden als Santiago de Compostela. Santiago is Spaans voor "Heilige Jacobus". Compostela zou zijn afgeleid kunnen zijn van het latijnse woord 'compostum', wat vrij vertaalt 'begraafplaats' betekent.

De plek waar het graf is gevonden was inderdaad een voormalige begraafplaats. Het zou ook van 'Campus Stellae' (sterrenveld) afkomstig kunnen zijn, wat voortkomt uit de legende dat de monnik die het graf vond, werd geleid door een ster die over het veld scheen waar de overblijfselen van de heilige Jacobus werden gevonden. In de loop van de tijd ontwikkelde zich een cultus rond de heilige Jacobus, met als gevolg dat tegen het eind van de 11e eeuw de bisschop van Iria, in wiens bisdom Santiago de Compostela lag, toestemming van de paus kreeg om zijn zetel naar Compostela over te brengen, alwaar een nieuwe basiliek werd gebouwd ter ere van de heilige Jacobus.

Bedevoarten naar het graf van de apostel werden een jaarlijks terugkerende gebeurtenis, welke zich heeft voortgezet tot op de dag van vandaag. Vooral in de jubileumjaren of heilige jaren, jaren wanneer de feestdag van de heilige 25 - juli op een zondag valt, ondernemen pelgrims uit heel Europa de lange moeilijke reis naar het gebied. Deze jubileumjaren komen voor in de reeks van 6,5,6, en 11 jaar. De laatste was in 1993 en daarvoor in 1982.

De blijvende interesse in de gebeurtenis is overduidelijk wanneer men bedenkt dat tijdens de laatste vijf jubileumjaren miljoenen pelgrims en bezoekers naar Santiago de Compostela gingen.

In deze eeuw komt er nog één heilig jaar, namelijk in 1999.

Uit het boekje 'Pelgrimage naar Santiago de Compostela van Jan Witte.'

Zo kwam het dat ik op een voorjaarsmorgen deel nam aan een bijeenkomst van de regio in Voorhout, waar ik aan andere pelgrims kon mee delen, dat ik van plan was vanuit Voorschoten een pelgrimstocht te voet te gaan maken met mijn jachthond, (een Duitse Staande Langhaar).

Ik zou de fietsroute lopen tot aan de Pyreneeën. Vandaar zou ik de Pyreneeën bij het plaatsje Saint Jean Pied de Port oversteken en de "Camino Français" vanaf Roncesvalles over de Gr.65 vervolgen. Totaal moest ongeveer 2500 km. worden overbrugd. Ik bedacht, dat ik daar 100 dagen voor nodig zou hebben.

100 dagen wilde ik onderweg zijn voor een periode om me te bezinnen op de toekomst.

Vervolgens droeg ik mezelf daar enige beperkingen bij op:

- ik zou me tijdens de tocht op de hond moeten richten en dus rusten wanneer dat voor hem nodig was.
- ik zou samen met de hond in een tent slapen en elke dag eten kopen en zelf bereiden. (pas als ik de tocht volbracht zou hebben zou ik uit gaan eten)
- ik zou zo sober mogelijk gedurende reis leven en alleen goed voedsel kopen.
- ik zou een steen mee nemen en die bij "Cruz de Ferro" pas achter laten. Dit als symbolisch gebaar ter afscheid van mijn voorgaande jaren, vandaar zou ik mijn tocht volbrengen tot in Santiago, alwaar ik aan de boom van Jesse mijn wens zou uitten.

Wanneer je dan op een mistige ochtend veel te vroeg Santiago de Compostela binnen wandelt gaat er veel door je heen. Voor het bureau waar ik mijn Compostela af moest halen, zat ik, als eerste pelgrim van die dag, samen met mijn hond Boris geduldig te wachten.

Als een flits ging alles weer aan mij voorbij. De aanschaf van mijn uitrusting en de vele

trainingswandelingen. Ik dacht terug aan de periode dat ik het niet zag zitten, omdat ik een peesontsteking had opgelopen. Ik zag vanaf het begin weer het vertrek uit Voorschoten.

1^e Deel, Voorschoten - Tours.

Vertrek. (foto 1.)

Het was 30 april, Koninginnedag, overal werden in de vroege ochtenduren de vlaggen uitgehangen en mensen begroeten mij met enige verbazing en nieuwsgierigheid. Sommigen zeiden: " Het is nog een heel eind Pelgrim, veel succes." Anderen daarentegen vroegen wat de schelpen op mijn rugzak te betekenen hadden, en op mijn antwoord schudden ze hun hoofd. Soms hoorde ik wel eens iemand zeggen; "Wat bezielt die man?" Ze wisten niet dat, dat nu juist het antwoord was. Ik bezielde het om met mijn hond de tocht te willen gaan maken. De innerlijke drang om de tocht te willen maken kon ik niet verdringen.

Gaandeweg kwam de camping in Zevenhuizen in zicht bij de Rotte Meren. De volgende morgen werd de tent al weer vroeg opgebroken om vervolgens door te gaan naar de camping in Dordrecht, die ik vanwege de verre afstand nooit kon halen. Het werd vrij kamperen met de hond op de dijk in Kinderdijk. Op mijn netvlies zag ik de vele toeristen, gauw even een foto van mij en Boris maken. De meisjes uit Lille op doorreis naar Sassenheim voor een bezoek naar de keukenhof. Het steeds elke dag maar weer opnieuw inkopen doen voor mezelf en de hond werd al snel een gewoonte. Telkens weer de tent opbreken en weer opzetten, 's morgens niet wetend waar dat 's avonds zou zijn was elke dag een uitdaging.

Weer zag ik Boris met een geweldige schuimkraag onder zijn bek de camping Bruggehof aan de Moerdijk binnen lopen, waar ik vervolgens van de campingbaas op mijn donder kreeg. Hij vond de hele onderneming dwaas en zeker voor mijn hond onverantwoord. Ik gaf hem op dat ogenblik gelijk en overwoog een rustdag in te lassen om vervolgens een dag later te beslissen of ik door zou lopen. Dat laatste gebeurde. Het was zondag en na de rustdag van zaterdag was Boris weer geweldig opgeknapt. De tocht, die maar 7 dagen zou duren, was als oefentocht bestemd.

We liepen die dag door naar de Sint Paulusabdij in Oosterhout. De gastvrije ontvangst, die je in de abdij ten deel valt is al een belevenis op zich. Het is wel zo, dat de hond niet in de Abdij mocht, dus besloot ik de tent op te zetten en met Boris buiten te slapen. Ik wilde niet voor mezelf van de luxe binnen genieten met het risico, dat Boris dan ging liggen blaffen of janken. Voor de volgende ochtend werd er een alternatieve tocht voor me uitgetekend via Dorst en Bavel naar Ulvenhout. Ik zou oorspronkelijk deze camping als eindpunt aanhouden, omdat ik door mijn broer opgehaald zou worden. Vlak voor Ulvenhout spraken 2 dames mij aan en vroegen waar ik vandaan kwam. Waar ik heen ging hadden ze al gezien aan mijn Jakobsschelpen, die ik achter op mijn rugzak genaaid had. De een was net terug van een voettocht uit Nepal, en de andere had vorig jaar de "Camino" gelopen. Beide dames wisten dus van wanten, en adviseerden mij, toch door te lopen naar de abdij van de Paters Kapucijners in Meersel - Dreef. Het was nog mooi weer en ik besloot dat te doen. Het gaf me inderdaad een kick om in 6 dagen Nederland uitgelopen te zijn. Ondanks de vele en grote blaren gaf het toch een goed gevoel. Daarbij kwam, dat het traject langs het riviertje " de Mark" in België een heel aantrekkelijke route was.

Na een gastvrij ontvangst, waarbij ik met enige gretigheid gebruik kon maken van het fietsenschuurtje bij de Abdij, waar ik in elk geval droog zat. Het was in de middag namelijk

geweldig gaan regenen. Broeder Daniël die zich schaamde voor de zeer primitieve slaapgelegenheid, maakte het goed om vervolgens met een bord eten aan te komen, waar ik normaal 2 dagen genoeg aan zou hebben gehad. (foto 25)

De volgende morgen werd de tocht voortgezet naar de Abdij van de Paters van de orde van Trappisten in Westmalle, alwaar ik mij de volgende morgen door mijn broer zou laten ophalen. De dagtocht van 38 kilometer werd ruimschoots gehaald en met enige voldoening was ik toch in 7 dagen tijd ter hoogte van Antwerpen gekomen.

Mijn plan stond definitief vast, eind juni zou ik mijn tocht vervolgen, maar of het met Boris zou zijn, wist ik nog niet. Ik zou me daar eerst een grondig over laten adviseren door een medepelgrim, Henny Willemsen, die de tocht zelf met zijn hond vanuit Bussum al eerder had gelopen.

Thuis was het telefoontje snel gepleegd, en de man gaf me goede raad:

Laat je nooit een probleem aanpraten door mensen die zelf geen hond hebben.

Laat de hond zoveel als mogelijk is los lopen, hij bepaalt zelf zijn weg en die is vele malen beter voor hem, dan wanneer jij dat bepaalt. En verder rust veel meer dan gebruikelijk en laat de hond bij je in de tent slapen. Dat laatste is zeer belangrijk, de hond slaapt over het algemeen niet buiten de tent of minder, omdat hij van nature gaat liggen waken. Hij wordt dan veel te vermoeid voor de volgende dagtrip. Controleer elke dag zijn poten op het ingroeien van graszaden en / of korenaren. Kijk uit voor zacht asfalt, dat kan verbranding veroorzaken. Doe rustig aan, niet forceren, alles mag, niets moet, dan bereik je Santiago.

Ik wens U een goede en mooie reis.

Ondanks de vele (goede raadgevingen) had ik wel enige angst, maar uiteindelijk heeft de drang om de tocht met Boris te ondernemen het toch gewonnen en zo gebeurde het, dat ik op 29 juni weer op weg ging, maar nu voor de grote tocht.

De grote tocht.

De zenuwen gierden door mijn keel. De start was eigenlijk gepland op 28 juni, maar, omdat Boris zo vriendelijk was de laatste week even een nagel van zijn teen af te knabbelen liep hij halverwege de week op drie poten. Ik raakte buiten zinnen en zat al ras bij de dierenarts, die vervolgens mij adviseerde niet te starten alvorens het genezen zou zijn. Dat had ik ook kunnen bedenken.

Op kantoor bereidde ik mijn chef alvast voor, dat het misschien een week later zou kunnen worden, dat ik zou vertrekken. Dat viel niet in goede aarde, waarop mijn chef mij vroeg of ik niet beter een hond kon huren. Die opmerking werd door mij weer niet in dank afgenomen en het verhoogde de stemming niet. Achteraf kan ik het wel begrijpen, het was niet voor het eerst dat mensen zot werden van mijn ideeën.

Zaterdags was het prachtig weer en ik liep op het laantje voor de woonboot te verbijten. Mijn rugzak stond al vanaf woensdag gepakt en ik was er helemaal klaar voor. Op aanraden van mijn buurman Danny, die zag, dat ik op instorten stond, besloot ik zondag te starten.

" Loop desnoods maar 5 kilometer ", zei hij, je bent dan in elk geval weg. Hij had gelijk, en Boris liep al weer af en toe ook alweer te rennen, dus dat ging ook al beter.

Mijn zwager Dirk en mijn zus Marijke waren zo aardig mij en Boris nabij de abdij in Westmalle af te zetten. Ik zag aan hun gezichten, dat ze zich erg veel zorgen maakten. Marijke deed nog een poging me ervan te overtuigen dat het voor hen niet hoefde. Wees niet bang, zei ik nog, als ik het Jacobspad weer gevonden heb, kom ik er wel. Ik groette ze met nog een laatste omhelzing en vervolgde mijn weg. Bij de kerk keek ik nog eenmaal om en zag nog net mijn zus haar hoofd schudden, zo op de manier wat bezielt die man, en wat moet dat worden?

De week door België verliep enerzijds voorspoedig, maar anderzijds was het behoorlijk afzien. Het slechte weer was daar debet aan. Elke dag stromende regen gaf problemen met het opzetten van de tent, maar daar stond tegenover, dat het lopen met een lage temperatuur en het hoge zuurstofgehalte in de lucht het aantal afgelegde kilometers drastisch verhoogde. De tocht voerde mij door het Netedal, eens het mooiste en grootste drinkwaterbekken van België, maar door de vervuiling zou ik het nu niet in mijn hoofd halen een visje uit het Netekanaal te eten. De route liep langs de plaatsen Lier, Mechelen, Kapelle op de Bos zo richting de Abdij van de Paters Benedictijnen te Afflichem. Onderweg maakte ik veel foto's van het al

wisselende landschap en ik stelde me voor, dat, dat straks in Frankrijk nog mooier zou zijn. Omdat, vaak laat in de middag het nog vreselijk regende, was ik genooddaakt te wachten tot het droog werd, en of een andere mogelijkheid te ondernemen om ergens droog te kunnen slapen. Soms werd dat een oude stal of een verlaten schuur in het landschap. Soms was het slapen onder een viaduct, of wachten op het moment dat het even droog was. (foto 59)

De kans dat ik dan net op een plek was, waar met goed fatsoen de tent niet kon worden opgezet was groot, waarop ik vervolgens bij mensen aanklopte om te vragen of het mogelijk was, indien er een plek in de tuin voorhanden was, daar mijn tent op te mogen zetten. Verschillende keren werd ik zeer gastvrij ontvangen en mocht ik in de tuin kamperen. In Afflichem was het probleem beduidend minder, omdat ik met de hond op een kamer mocht slapen. De Paters Benedictijnen waren zeer gastvrij, en het is toch weer een niet alledaagse ervaring even het kloosterleven binnen de muren gade te mogen slaan en mee te beleven. Via enkele kleine plaatsen bereikten we Tournai ook wel Doornik genoemd, en zoals ik later nog vaker zou meemaken, met een prachtige kathedraal, waar gewoonlijk containers of geparkeerde auto's voor staan, of er is een transformatorhuisje tegen aangebouwd, wat absoluut het uitzicht op de kerk belemmert. Daar kwam nog bij dat hij op dat moment gesloten bleek, zodat ik mijn tocht al snel kon doorzetten. Nou had ik dat toch over me, snel de dingen bekijken, die ik wilde zien en dan weer rap doorgaan. Wel geeft het je een kick als je op een Scheldebrug staat, waaronder je het water als een mooie heldere rivier nog onder je door ziet stromen.

Frankrijk.

De tocht ging verder, alle slaapplekken bij boerderijen, viaducten, tuinen en campings, en alle bijkomstigheden die met de Heilige Jacobus te maken hadden achterlatend. In Rongy passeerden we de Franse grens, en gek genoeg, ook het weer werd vanaf die dag beter.

(foto 75)

De kop was er voor mij af en gelukkig zonder blessure. Belangrijk is namelijk dat je met het starten van een wandeltocht niet in de eerste week een blessure oploopt in de vorm van b.v. een zweepslag, of het verzwikken van een enkel, of teveel krampaanvallen, of nog erger iets breken. Goed het was wel zo, dat ik goed getraind op weg ging maar dat zegt niets voor het krijgen van een ongeval. Je lichaam maakt in 10 dagen zoveel bloedlichaampjes bij, dat je in een goede conditie komt te verkeren. Belangrijk is ook, dat je goed blijft eten. Niet te veel of te vet, maar juist voldoende met een hoge voedingswaarde waar je geen last van hebt.

Ik weet niet wat prettiger was in het begin, nat worden van de regen of nat worden van de ondragelijke hitte. Later bleek toch de hitte mijn voorkeur te hebben, omdat je dan in elk geval je kleren kan laten drogen, en je de tent goed kan opzetten.

Het tempo lag toch nog behoorlijk aan de hoge kant, omdat ik een reserve op wilde bouwen voor de tijd dat het nog slechter zou kunnen worden. Een ongelukje met Boris zou een geweldige vertraging met zich meebrengen. Ondanks de hitte liepen we nog gewoonlijk 30 - 35 kilometer per dag. Elke avond de normale procedure van slaapplek zoeken, tent opzetten, eten kopen, eten koken, dagjournaal schrijven, etc etc.

De volgende morgen om 5.30 uur de wekker en om 6.30 op pad. Het ontbijt bestond uit een bekertje Yoghurt en Banaan, voor Boris een beetje droogvoer of een blik vlees. Daarna liepen we 2 uur en dan werd er stokbrood gekocht met b.v. leverpastei. Een brood voor Boris en een voor mij. Voor de rest van de dag werd er veel fruit door mij genuttigd, waarna later weer, als we een slaapplek gevonden hadden weer het avondeten werd gekocht en bereid.

Maar, eerlijkheidshalve moet worden gezegd, dat ook de mogelijkheid niet altijd aanwezig was, waardoor ik genoodzaakt was aan te kloppen bij mensen. Ik stelde me dan voor, vertelde dat ik een pelgrim was uit Nederland en dat ik te voet op weg was met mijn hond naar Santiago de Compostela. Ik mocht dan wel eens in de tuin mijn tent opslaan, ze gaven mij voedsel wat ik graag wilde betalen, maar daar wilden ze niets van weten. Ook mocht ik vaak binnen douchen, en bereidden ze een feestmaal voor me. Bij navraag, waarom ze toch zo vriendelijk en gastvrij voor me waren, de Fransen zelfs zeer sympathiek, gaven ze als antwoord, dat ook hun nieuwsgierigheid gewekt was om te weten, waarom en waar komt de persoon vandaan? (foto 92)

Maar, eerlijkheidshalve moet worden gezegd, dat ook de mogelijkheid niet altijd aanwezig was, waardoor ik genoodzaakt was aan te kloppen bij mensen. Ik stelde me dan voor, vertelde dat ik een pelgrim was uit Nederland en dat ik te voet op weg was met mijn hond naar Santiago de Compostela. Ik mocht dan wel eens in de tuin mijn tent opslaan, ze gaven mij voedsel wat ik graag wilde betalen, maar daar wilden ze niets van weten. Ook mocht ik vaak binnen douchen, en bereidden ze een feestmaal voor me. Bij navraag, waarom ze toch zo vriendelijk en gastvrij voor me waren, de Fransen zelfs zeer sympathiek, gaven ze als antwoord, dat ook hun nieuwsgierigheid gewekt was om te weten, waarom en waar komt de persoon vandaan? (foto 92)

Maar, eerlijkheidshalve moet worden gezegd, dat ook de mogelijkheid niet altijd aanwezig was, waardoor ik genoodzaakt was aan te kloppen bij mensen. Ik stelde me dan voor, vertelde dat ik een pelgrim was uit Nederland en dat ik te voet op weg was met mijn hond naar Santiago de Compostela. Ik mocht dan wel eens in de tuin mijn tent opslaan, ze gaven mij voedsel wat ik graag wilde betalen, maar daar wilden ze niets van weten. Ook mocht ik vaak binnen douchen, en bereidden ze een feestmaal voor me. Bij navraag, waarom ze toch zo vriendelijk en gastvrij voor me waren, de Fransen zelfs zeer sympathiek, gaven ze als antwoord, dat ook hun nieuwsgierigheid gewekt was om te weten, waarom en waar komt de persoon vandaan? (foto 92)

De tocht werd alle dagen mooier naarmate we Frankrijk introkken. Ook lag ik nog steeds goed op schema. Het landschap wisselde van kleinschalig naar zeer grootschalig. De graanvelden werden steeds uitgestrekter en indrukwekkender. De bloeiende bermen, brachten mij in bekoring, mijn groene hart werd tot in mijn diepste wezen in vervoering gebracht. (foto 101) Kan het ook anders, wanneer je een liefhebber bent van de wilde flora en fauna. Hoe warmer hoe meer vlinders. Hoe bloemrijker de bermen, hoe meer insecten en natuurlijk ook meer gevogelte en ander dieren. Ook het reptielenleven nam toe.

Langs lieflijke dorpjes tot grote steden liep de tocht en elke dag niet wetend waar 's avonds mijn (onze) tent zou staan.

Elke dag beslissen waar te stoppen en welke route, niet alles stond even goed en duidelijk aangegeven.

Dat zorgde soms voor vervelende verrassingen zoals verkeerd lopen. Niets is ergerlijker dan verkeerd lopen, dat kost uren en kilometers, maar je leert snel. Bij onduidelijkheid, blijf op je pad, totdat er een aanwijsbord verschijnt. Vaak zit je gewoon goed, maar het is nou eenmaal geen Holland. Vraag als je het niet weet, maar wees er van overtuigd, dat je het antwoord goed hebt begrepen, anders ga je alsnog de mist in. Ook had ik een vaste gewoonte, ik ging nooit terug. Als ik een camping was gepasseerd liep ik door naar de volgende plek. Er zou er nog wel weer een volgen, en zo niet dan maar in de kant van de weg of in het bos of slootkant. Wel moest ik op tijd mijn inkopen doen, soms was dat een probleem, koop je te vroeg, dan sjouwde je er de hele dag mee, maar stelde je het uit en wilde je het later kopen dan was de kans groot, dat de winkel dicht was, of nog erger, dat er helemaal geen winkel in het dorp was.

Via Cambrai, Compiègne trokken we om Parijs heen richting Chartres. Onderweg werden alle zaken die met Jacobus te maken hadden even bekeken en er werd al of niet een foto van gemaakt. Diverse kerken werden bezocht, waar ik even een moment voor mezelf had. Toch bleef ik heel veelzijdig naar allerhande dingen kijken. Ik had niet voor niets mijn tocht "**Ga mee, en beleef**" genoemd.

De graanvelden wisselden hier en daar al voor zonnebloemen en in de streken waar ook veeteelt meer voorkwam, zag je direct ook de teelt van maïs weer verschijnen.

Vlak voor Compiègne hadden we nog vrij in het bos gekampeerd. We stapten het bos in op een plek waar het gemotoriseerd verkeer niet kan stoppen, dus heb je geen last van ongewenste pottenkijkers. Hier op de vlakte tussen de uitgestrekte graanvelden is dat wat moeilijker. We lopen dan telkens door totdat we een dorpje bereiken waar staat aangegeven, dat er een winkel is. Zolang je op de route blijft geeft dat ook geen moeilijkheden, maar, als je van de route afwijkt kun je genieten.

Zo kwam het, nadat ik in Compiègne mijn kleren in een wasserette had laten wassen en dacht vanwege tijdverlies een stuk van de route af te snijden. Maar, zoals ik al vermeldde, doe dat niet als het niet nodig is. We kwamen in een gebied terecht dat alleen nog door een fikse omweg weer beloopbaar zou zijn.

Goede raad was duur, dan maar doorlopen. En zo kwam ik in Chevière om 17.00 uur aan.

Het was een klein dorpje. Ik was aan het eind van mijn Latijn en vroeg aan de dorpingen of er een plek was om mijn tent op te zetten. Dat was er niet en zo gebeurde het dat een

vriendelijke dame mij uitnodigde op het eten en ik mocht bij hen in de tuin kamperen. (foto 106)

Haar man had een garagebedrijf. Zo'n avond verloopt dan compleet anders. De Fransen eten op een totaal andere wijze dan wij, aardappels in de schil gekookt met stokbrood. Later stokbrood met vlees. Daarna stokbrood met salade. En als laatste gerecht de alom bekende kaasplank, ja u raadt het goed, mét stokbrood. Later weet je niet beter en blijkt dat er altijd bij het eten stokbrood

de normaalste zaak is. Heerlijk en gezellig, maar je avond is om. Wij Hollanders mikken in een keer als het even kan alles op het bord en malen dat in de kortste keren weg. Nee, geef mij maar de franse gewoonte. Ik was daar zeer content mee, al kost het wat tijd. Voor een keer was dat niet erg, de andere avond zou ik mijn dagjournaal wel bijwerken.

Omdat ik nog steeds niet op mijn route terug was, ging het de komende twee dagen niet anders. Ik overnachtte nog een keer in de tuin van een Algerijn, die vermoedelijk vanuit zijn achtergrondcultuur niet zijn vrouw en kinderen tegelijk aan de maaltijd liet deelnemen, maar

vervolgens mij wel een uitgebreide barbecue voorschotelde. Je voelt je wel opgelaten wanneer je dat overkomt, zeker als daar nog bij komt, dat de mensen eigenlijk het financieel niet konden opbrengen. Ik heb daarom de volgende morgen wat geld onder mijn kopje verstopt in de hoop ze daarmee niet beledigd te hebben.

Het zou te ver gaan elke overnachting bij mensen uitgebreid te verhalen maar neem van me aan, dat ik nog vele keren te gast ben geweest. De Fransen waren ons zeer sympathiek, waar we om vroegen kregen we, en we hoefden er nooit voor te betalen. Omdat ik die ervaring met ze had, kreeg ik daar problemen mee, het ging tegen mijn voorgenomen principes in. Ik nam me na de eerste keer voor hier alleen in uiterste noodzaak gebruik van te maken.

De tocht ging verder, op naar ons eerste post restante adres in Vigny. Ook dat werkte goed, er lagen brieven en kaarten voor me. Er waren mensen die me veel sterkte toewensten, en er waren er die vooral maar benadrukten, dat ik me niet moest schamen om mijn hele onderneming op te geven als het niet meer zou gaan.

Ze wisten niet, dat het bij mij juist averechts werkte. De voortgang en de mooie belevenissen die we meemaakten geven juist de kracht om door te gaan. We lagen ook op schema dus niets kon ons op dat moment tot andere gedachten brengen, en dus vervolgden wij onze weg via campings en andere plaatsen, waar we de nacht door brachten.

Ik moet zeggen dat mijn hart als een razende tekeer ging, toen we in de verte de torens van de kathedraal van Chartres voor ons op zagen doemen. Wanneer je dan zo'n stad binnenwandelt en je even later op de trappen van de kathedraal op verzoek door een vriendelijke voorbijganger wordt gefotografeerd, dan doet je dat wat. (foto 240)

Binnen in de kerk hoor je verschillende mensen met ontzag over je praten. Het bleek toch nog steeds geen alledaags verschijnsel te zijn, dat een pelgrim met zijn hond door de kathedraal loopt. Je kon ook de verbazing van hun gezichten lezen. De kerk was zo indrukwekkend mooi, dat je er eigenlijk veel langer tijd aan zou willen besteden dan mogelijk was. Ik wilde toch nog op een redelijke tijd weer ergens anders op een camping staan. Ik ben dan ook nog even op het voorplein op een bankje gaan zitten om alles eens goed te verwerken. Bussen vol met toeristen komen af en aan, wel of niet begeleid door gidsen, die vervolgens bij mij bleven stil staan om mij te vragen waar ik vandaan kwam. Met veel ontzag vertelden ze dat daarna aan de toeristen, die maar niet genoeg konden krijgen ons te fotograferen. Even moest ik nog weer terug denken aan alle toeristen daar op die dijk in Kinderdijk. Toen had ik er ook al een aversie tegen. Ik besloot op te stappen en ik moest oppassen me er niet aan te gaan ergeren. Ik bedacht, dat, dat naarmate mijn reis zou vorderen, nog wel eens vele malen erger zou kunnen worden.

Ik liep eigenlijk zo gehaast weg, dat ik vergat mijn pelgrimspas af te laten stempelen, en met de nodige ergernis besloot ik toch, zoals ik me had voorgenomen niet terug te gaan. Er komen nog gelegenheden genoeg om mijn pas vol te laten stempelen.

De dagen die er op volgden verliepen niet geheel zonder kleerscheuren, letterlijk en figuurlijk. Mijn jas waarin ik nog steeds liep had het begeven en was op de rugzijde vreselijk gescheurd. Zolang mijn rugzak op mijn rug hing, zag je er niets van, maar had ik hem af, dan leek ik wel een echte zwerver. Ook liep ik, ondanks de warmte nog steeds met een lange broek aan. Elke avond kon ik me uitwringen, maar ik durfde het niet uit te doen, bang dat ik levend zou verbranden, en of mijn huid door zou lopen, waarna ik last zou kunnen krijgen met het dragen

van de rugzak. (foto 240)

In een klein plaatsje voor Tours had ik mijn tweede post restante adres en daar lag mijn tweede routeboek op mij te wachten. Ik had dat al vanaf thuis opgestuurd, samen met nog andere zaken dan briefpapier e.d. Ik stuurde alles wat ik kon missen naar het adres van mijn buurvrouw die keurig netjes de pakjes op het postkantoor af ging halen. Vanaf Chartres heb ik ook besloten toch maar dia's te maken, er van uitgaand, dat er nog vele gemaakt zullen worden.

In de stad Tours heb ik de Kathedraal bezocht, waar ik nu wel zo alert was om mijn Crecendial (pelgrimspas) af te laten stempelen. Omdat mijn zoon Maarten naar de heilige Martinus is vernoemd wilde ik ook deze Basiliek bezoeken. De heilige Martinus is in zijn leven een vrijgevig mens geweest, die bijna alles wat hij bezat aan de armen gaf. Denkend aan mijn zoon Maarten weet ik dat er iets in hem zegt ook zo te leven, vaak genoeg had ik tegen hem gezegd, dat hij niet zo vrijgevig moest zijn, en dat hij tenopzichte van veel vrienden te gemakkelijk met z'n geld omging.

Denkend aan alle bezienswaardigheden, zoals b.v. het beeld van de heilige St. Jacobus boven de ingang van de Lodewijkskerk in Leiden, het straatnaambordje in Grandmetz, of de Romaanse toren in Vancelles, alle kerken die we bezocht hadden liet ik het eerste gedeelte van onze tocht achter me.

2^e Deel Tours - Pyreneeën.

Binnen de tijd hadden we Tours bereikt en ik moet zeggen, dat geeft een goed gevoel. De mensen die ik onderweg had ontmoet en menige vriend, familielid en collega werd van onze bevindingen met graagte op de hoogte gesteld. Ik was er trots op. Tot nu toe verliep alles redelijk, al vertoonde Boris toch een teruggang. Niet dat hij er geen zin meer in had, integendeel, hij was bij alles haantje de voorste en liep altijd voorop. Hij was en bleef lief voor iedereen en op de campings moest ik eerst de kinderen duidelijk maken, dat hij eerst even moest rusten, voordat ze met hem mochten spelen. Hij leek onvermoeibaar en zijn humeur leed er niet onder. Op de dag hield ik hem in de gaten, hij liep altijd voor me uit nooit eens achter me, zo van, nou ga nu maar zelf, ik geef de pijp aan Maarten. Nee, wat dat aangaat was hij eindeloos en ik zou me geen raad hebben geweten het zonder hem te moeten doen.

Toch ging het ineens mis, het gebeurde ongemerkt. Hij verwondde zijn poot aan een stukje glas en daar kwam bij, dat hij of oververmoeid was, of hij was werkelijk ziek. Ik besloot op de eerste de beste camping te stoppen en te rusten. Hiervoor hadden we uiteindelijk de reserves opgebouwd. Ik dacht terug aan de afspraak die ik had gemaakt met Siem, de fokker in Noord - Holland. Ik zou de hond altijd terug mogen brengen, indien zich iets zou voordoen. Hij kon b.v. een poot breken of iets van dien aard.

Ik leefde de komende dagen in tweestrijd. Er was een aardige familie op de terugweg naar Nederland, die de hond mee wilde nemen. Ik sliep die nacht niet. Enerzijds, omdat ik Boris het niet aan wilde doen, als het werkelijk mis zou gaan de tocht met me uit te lopen. Anderzijds wilde ik hem ook voor geen goud missen. Daarbij kwam nog, dat ik me zou schamen om hem nu zo naar de fokker terug te sturen. Het wondje aan zijn poot stelde niet

zoveel voor, maar de ondervoeding waar hij nu door diarree en voedseltekort aan leed, daarvoor schaamde ik me het meest. Ik was kwaad op mezelf zo stom te zijn geweest hem niet meer voedsel te geven dan normaal gebruikelijk. Hij liep natuurlijk ook zijn kilo's eraf, net als ik.

Ik dacht aan het voornemen wat ik gemaakt had, ik zou me zetten naar de hond en rusten wanneer dit nodig zou zijn. Zou ik dan te laat aan de Pyreneeën zijn, zou ik naar Lourdes afzwenken en volgend jaar opnieuw in Saint - Jean - Pied - de - Port starten om de Camino te lopen. Ik besloot net zolang te rusten totdat Boris weer verder kon.

Zulke dagen wogen het zwaarst, en als mensen later tegen me zeiden: "We zullen voor U bidden, als U voor ons in Santiago wil bidden", antwoordde ik steevast: "Bid maar dat mijn hond kan blijven lopen, dan komen we er wel".

Na een paar dagen ging het beter, en ik heb hem daarna nog beter verzorgd met extra lekkere dingen dan voorheen. Hij knapte zienderogen op en ik was dolgelukkig, dat ik hem bij me had gehouden.

De tocht naar het Zuiden verliep vrij gemakkelijk.

Het dal langs de Loire was schitterend, de dorpjes en de stadjes waren werkelijk plaatjes.

Prachtige parken, mooie Platanen- en Lindenallee's, mozaïekbeplantingen waar je stil bij bleef staan. Persoonlijk ben ik geen voorstander van zulke beplantingen, maar als je ze maakt moet het ook goed zijn. Nou daar kunnen ze wat van in Frankrijk. (foto 186)

De bevolking reageerde naar mij met verbazing. In het noorden, ging dat van: "A Pied, bon courage". In het midden klonk dat al wat weifelend, en in het zuiden klonk het vaak zo: "A Pied??? Oh Non, non, non, Ce n'est pas possible. Met enige overtuiging

probeerde ik dan nog met Oui, Oui, maar daar bleef het dan ook maar bij.

De wijnstreken rond Saint Emilion doken voor ons op, en vaak kon ik me niet bedwingen een tros te lenen, die ik vervolgens bij een andere wijngaard weer uitplaste. Volgens mij staat er de doodstraf op, als de wijnboer je betrapt.

Ik heb dan ook het gevoel dat "de man" boven me, soms de andere kant uitgekeken heeft en dat de Heilige Jacobus mij goed gezind is geweest.

Veel fruit waren we op onze weg al tegen gekomen. Waren het in België de kersen, hier in Frankrijk hadden we al volop de perziken, peren, bramen en de druiven niet te vergeten.

De bloemenpracht bracht me keer op keer in vervoering. Vlinders te over, en hagedissen bij de vleet. Het tijdperk van blaren, rauw voetvlees en andere pijnen lag ver achter me. Alleen die hitte, daar was vaak op het heetst van de dag niet tegen te lopen, waarop we vaak genoodzaakt waren, van twee tot vier te rusten in het bos of aan de kant van de weg. Soms viel ik direct in een diepe slaap, waar ik dan uit ontwaakte, als Boris heel zachtjes begon te grommen. Ik was dan onmiddellijk klaar wakker, en er bleek dan maar al te vaak, dat er iemand ons te dicht naderde. Het gaf steeds weer een vertrouwd gevoel, en ik was blij, dat ik de hond nog steeds bij me was.

Voor ons lag het gebied van Les Landes, vlak als Holland met veel bossen en kaarsrechte wegen. De Jacobsroute gaf aan, een gebied met weinig voorzieningen.

Les Landes.

De schrijver had gelijk, veel bossen, overigens een prachtige streek, maar met wegen waar je recht voor uit het eindpunt niet van kan zien. 30 - 35 kilometer lopen in een rechte lijn is een

verschrikking. Ook al, omdat je geen mens tegen komt waar je even een praatje mee kan maken, soms reed er een auto voorbij, waarvan ik zeker weet, dat de bestuurder gestopt zou zijn, als ik Boris niet bij me had gehad. (foto 333)

Je bedenkt tegelijkertijd, dat deze mensen, die om de een of andere reden hun land hebben moeten verlaten vele malen minder af zijn dan dat je zelf bent, ook al zijn het zelfs mensen waarvan het verleden duister is. Vaak zijn ze door omstandigheden zover gekomen, dat het verschil tussen goed en kwaad niet zuiver meer te zien is. Is het met elk mens niet zo gesteld? Wie zei dat ook weer, “dat er in elk goed mens wel enig kwaad schuilt en dat elk kwaadaardig mens wel wat goeds in

zich heeft”, waarop wij als mensen, elkaar niets hoeven te verwijten.

De bossen verschilden onderling van samenstelling, het ene moment was het met een onderbeplanting van Heide en Brem, het volgende perceel bestond b.v. uit Populierenbeplanting met gras. Ook kwam veelvuldig de Koningsvaren voor. Toch is het lopen over zo'n traject eentoniger dan wanneer je de afwisselende dorpjes had. De routebeschrijving was juist, hier en daar kwam je nog een kleine nederzetting tegen, waarop ik me afvroeg of de mensen het echt nog wel leuk vonden om zo afgelegen te wonen. Toch bleef ik bij mijn besluit niet van de route af te wijken, omdat ik anders te laat aan de Pyreneeën zou zijn.

Van Sint Symporiën ging het naar Sore en vandaar naar Sabres.

Nog voel ik de ineens opkomende pijn aan mijn heup, denkend dat ik meerdere keren achterelkaar gestoken werd door een wesp. Ik weet nog dat ik in paniek mijn rugzak afgooide en mijn kleren uit deed om te zien wat er aan scheelde. Bij nader onderzoek bleek de pijn binnenin bij het scharnierend gedeelte te zitten. Het kwam van het langdurig éntonig lopen. Later in Spanje, waar ik heuvel op en heuvel af zou lopen, bleek ik veel minder last ervan te hebben.

Vanaf Sabres naar Morcenx en het laatste stuk naar Dax. De bossen verdwenen enigszins en het pad werd weer opgepakt ter hoogte van Peyrehorade, waar ik al gauw bij helder weer het voorgebergte van de Pyreneeën zag opdoemen. Mijn hart begon sneller te kloppen, zou ik er op tijd zijn of niet? Ik dacht aan het afgelegde traject met al zijn kerken en kastelen, aan de mensen die ik ontmoet had, het mooie St Jacobsbeeld in de kerk in Chatellerault. (Foto 223) De Abdij in Nouvaillé - Maupertuis, de mooie toren in Charoux en de kunstenaar die ik daar ontmoette. Hij had aan het schildersconcours meegedaan en een prachtig dorpsgezicht gemaakt in aquarel, wat naast alle andere werken veruit het beste was. (foto

252) Ik dacht aan al die mensen die mij en Boris goed gezind waren geweest. De lieve dame achter de kassa in Landiras en de rustend Kolonel vlieger vlak voor Peyrehorade. Het laatste stuk via Sorde l'Abbaye richting Saint Jean Pied - de - Port werd in twee dagen afgelegd.

Het was ter hoogte van Saint Palais waar ik mijn eerste medepelgrims ontmoette. (foto 388) Het waren twee kerels uit Besançon. Ze hadden er bijna 1000 kilometer opzitten. Ik weet nog hoe ze me vierkant uitlachten, toen ze zagen, dat ik nog steeds met lange broek en een

overjack de zware rugzak voort sjouwde. Zelf liepen ze in ontbloot bovenlijf en in korte broek, met een bepakking van hooguit 12 kilogram. Ze waren bruin verbrand en ik nam me voor in St. J.P. - de - Port definitief afstand te doen van al mijn ballast, zoals visgerei, tekenspullen, jas en andere overvloedige kleren, die ik tot nu toe op de reis niet had gebruikt.

Op precies 23 Augustus was ik op de camping in St.J.P.de Port, en dat gaf weer een bijzondere kick

om vooral gewoon door te gaan.

3^e Deel, Saint Jean Pied - de - Port / Santiago de Compostela.

Na een dag rust, waarin ik een aantal zaken moest regelen als, schoenen verzolen, naar de kapper gaan, spullen naar huis versturen, inkopen doen enz, enz, vertrok ik op zondagmorgen 24 Augustus in alle vroegte. Het mooie kleine stadje aan de voet van de Pyreneeën met zijn riviertje "de Nive" (foto 390)

Elke toerist sliep nog op dit nevelig, (mistig) en met stadje uit naar het begin van het over de Pyreneeën moest het pad redelijk goed te niet verkeerd zou moeten gauw andere pelgrims tegen. Claus en Carmen, die tot korte kennismaking waren we voorlopig de bergen over te sprookje en we troffen het, de die dag onbewolkt. Het was genoot met volle teugen. Ik alsof ik vleugels had. Claus had vroeg waarom ik geen dorst

lag er stil en verlaten bij. moment. Het was een beetje kloppend hart liep ik het Jacobspad dat ons door en brengen. Ik wist alleen dat belopen zou zijn, maar dat ik lopen. Onderweg kwam ik al Het was een Duits echtpaar, Burgos zouden gaan. Na een het er over eens gezamenlijk steken. Het gebergte was een nevel trok op en de lucht was adembenemend mooi en ik kwam de Pyreneeën over mij eens gadeslagen en had en zo weinig dronk. Ik

zei hem dat ik af en toe wat melk dronk en daar veel langer mee vooruit kon, dan met water. Ik dronk elke dag twee liter melk, een 's morgens onderweg en een 's avonds bij het eten. Ik kon goed merken, dat ik al \pm 1700 km. in de benen had. Claus en zijn vrouw konden het haast niet geloven dat ik al zolang van huis was. Boris was in zijn element, hij mocht rennen en stoeien naar hartelust en het was net of hij er nog meer zin in had dan voorheen, terwijl hij elke dag met veel enthousiasme voor me uit gelopen had. Nu was het anders, hij kon lopen waar hijzelf wilde en ik verheugde me er ook op voorlopig van de verharde wegen af te zijn en door bos en veld over de Grande Randonnée 65 de "Camino Français" te kunnen lopen. (foto 407) Berg op en berg af, heerlijk, ik nam me voor van de Camino met alles wat daar aan verbonden zou zijn zoveel mogelijk te gaan genieten. Ik zou mezelf de tijd gunnen om Kerken, Kathedralen, Monasterio,s en Hermitages te bezoeken. De heldere Spaanse lucht met volle

teugen in te ademen en van het prachtige natuurschoon te genieten.

Om vier uur 's middags liepen we het dorpje Roncesvalles binnen alwaar wij ons haasten om ons startstempel bij het monasterio op te halen.

Voor mij begon het wat minder, omdat, en dat wist ik wel, de hond nergens in Spanje in de Refugio (slaapgelegenheid) mocht.

Ik vroeg beleefd of ik mogelijk naast de Refugio op het grasveld mocht bivakkeren voor een nacht. Nee, dus ik moest ergens achteraf, waar een rioleringsstelsel net werd vernieuwd en open lag, mijn tent opzetten. Dat vertikte ik, en zo gebeurde het dat ik met Boris om 17.00 's middags alweer vertrok uit Roncesvalles, nadat ik die dag de Pyreneeën overgestoken was. Ongeveer anderhalf uur later stapte ik de camping op die toch nog zo'n 8 kilometer verder bleek te liggen. De avond begon hier in Spanje behoorlijk kouder dan in Frankrijk en ik had al direct spijt van het teruggestuurde Fleecyjack, waar ik nu behoefte aan had.

De volgende morgen ben ik bewust later van start gegaan om Claus en Carmen de gelegenheid te geven zich weer bij me te voegen, zoals ze mij gevraagd hadden. Dat gebeurde

en zo kwam het, dat we voorlopig de komende dagen gezamenlijk optrokken. (foto 420) Onderweg maakte ik kennis met een Belg, Bert Schelstraete een aardige kerel, die eigenlijk ook zo'n beetje mijn tempo had, maar toch net even een kortere pas. Je merkt direct aan je lichaam, wanneer je ineens je pas gaat versnellen of kleiner of groter maakt. Ik kreeg last van mijn knieën, voeten en vooral mijn lies. Bert, die een geofefende wandelaar bleek te zijn, vertelde

me dat ik mijn eigen loopstijl moest aanhouden. Mijn pas bleek groter en ik liep al gauw weer een afstand voor hem uit toen ik mijn eigen pas aanhield. We hebben de komende dagen een soort L.A.T. relatie met elkaar gehad. Claus stopte vrij regelmatig om snel even een indruk op papier te zetten, Carmen was telkens wat twijfelachtig met het inkopen doen, en Bert hield er weer andere rusttijden op na. Ik werd het zat en na enige tijd heb ik weer mijn geheel eigen tempo en regelmaat aangehouden, wat Boris en mij ten goede kwam. Van een trouw schrijfster van het thuisfront had ik ook de waarschuwing gekregen, niet als een paard wat de stal ruikt op pad te gaan. Uiteindelijk zou het toch nog ruim 750 tot 800 kilometer zijn die overbrugd moesten worden, dus mocht er niets worden geforceerd.

De eerste refugio in Zubiru kwam in de middag in zicht en ik handelde zoals ik altijd alleen gewend was in Frankrijk. De tent opzetten, eten kopen en koken, de hond verzorgen, douchen en mijn journaal bijwerken. De anderen gooide hun rugzak af, douchten snel en gingen voor 1000 peseta's lekker eten in het plaatselijke dorp. Of ik ook mee ging? Nee, ik hield er een andere gewoonte op na, die mij hier in Spanje best wel eens zwaar viel. Wanneer anderen al lang op een oor lagen, zat ik in mijn tent nog met een zaklampje mijn dagjournaal te schrijven.

De tocht werd de andere morgen voortgezet richting Pamplona, de stad die beroemd

is geworden vanwege zijn stierengevechten. Het interesseerde me niets, we hadden allemaal een gemeenschappelijk doel, en dat was lopen en nog eens lopen en gewoon binnen de tijd, die je beschikbaar had Santiago te bereiken. Het landschap in de Provincie Navarra was schitterend groen met afwisselende kleinschalige gebiedjes met veeteelt en landbouw. (foto 459) De stad lieten we voor wat het was en de komende dagen werden we al overspoeld met kerken, hermitages en andere zaken als kruisbeelden over Sint Jacob. (foto 454)

Wanneer ik nog terug denk aan alle mooie bouwwerken die door mensenhanden zijn gebouwd en door een vaak arme gemeenschap met elkaar moet zijn opgebracht, hoop ik indien er echt een plaats in het hiernamaals is, dat zeker deze mensen die daar een plaats verdiend hebben, hem ook inderdaad krijgen. Het is verbluffend te zien, waaraan b.v. een kluizenaar met alleen het groot geloof in God zijn hele leven gebouwd heeft en vervolgens dat weer aan anderen doorgaf die op hun beurt daar weer aan verder bouwden.

In Puente la Reina goot het van de hemel. Ik mocht in de refugio slapen, maar Boris niet. De Pater had een oplossing, Boris in een oude stal en ik binnen. Mis Pater, ook ik slaap bij Boris

in de stal, waarop hij zelf in de problemen kwam en dat voor mij niet wilde. (foto 457) Na enige aandrang van mij, dat ik dat gewend was en al helemaal uit Nederland kwam, gaf hij het hoofdschuddend op. Ik dacht nog even terug aan het fietsenschuurtje in de Abdij in Meersel - Dreef, en vervolgens kroop ik 's avonds in mijn slaapzak uitgelegd op stro in de oude veevoertrog en viel in een diepe slaap.

In het plaatsje Irache voorbij Estella lag ik 's avonds erop samen met Bert in het portaal van de kerk. Bert vertelde dat het toch een belevenis is te slapen op een plek waar de koningin van Navarra honderden keren met haar gevolg overheen gelopen moest zijn. Al grinnikend vielen we in slaap.

Logrono en Najera volgden erop. Dagelijks volgde heuvel op en heuvel af. Natuurschoon in overvloed, al moet ik zeggen, dat mijn interesse op dit moment méér uitging naar de bouwkundige zaken dan naar het planten- en of dierenleven. Van Claus en Carmen had ik inmiddels afscheid genomen, omdat hun tempo aan de veel lagere kant lag. Op zich was dit niet verwonderlijk, gezien het feit, dat zij het traject tot aan Burgos meer als een vakantie zagen en van plan waren volgend jaar nog een traject te doen, waarop ze vervolgens in het heilig jaar, in 1999 het laatste gedeelte af willen maken om de drukte van vele pelgrims op de Camino te ervaren. Ik vertelde dat het voor mij van belang was om ook op dit traject een reserve op te bouwen voor het geval dat ik extra zou moeten stoppen of rusten voor Boris. Ook wist ik niet of het weer in September ons goed gezind bleef. Er zou nog strubbeling genoeg kunnen komen. Daarom had ik besloten met Bert door te gaan. We naderden Santo Domingo De La Calzade. Het was een schitterend dorp (stadje) met een prachtige kerk waarin altijd al vanaf de legende twee levende hanen in een kooi aanwezig zijn.

De legende verhaalt:

Dat eens in vroeger tijd een Pelgrimfamilie in de vorm van een Vader en Moeder met een zoon en dochter het plaatsje aandeden en in de herberg overnachtten. De dochter van de

herbergier, die geen succes had met haar poging de zoon van de pelgrimsfamilie het hof te maken, en daarom de volgende morgen een zilverstuk in de bagage van de jongen verstoppte en vervolgens hem van diefstal betichtte. Hierop werd de jongen gestraft in de vorm van ophanging. De ouders zette, gek van verdriet hun tocht naar Santiago voort en twee maanden daarna, op de terugweg troffen ze hun jongen in levende toestand hangend aan het touw. Op hun verzoek of ze hun zoon mee mochten nemen, omdat hij nog in leven zou zijn, begon de plaatselijke beambte schaterend te lachen, en zei hen dat als hun zoon nog in leven zou zijn, de twee gebraden haantjes op zijn bord lagen ook zouden leven. Waarop spontaan twee levende hanen van zijn bord stapten. De legende vertelt dat de Heilige Jacobus al die tijd de jongen op zijn schouder ondersteund zou hebben en vanaf die tijd verblijven er twee levende hanen in de kerk.

Zo is de heilige op verschillende manieren afgebeeld. In de strijd tegen de overheersing van de Moren, waarbij hij al strijdend op een groot paard de geschiedenis in ging als Sint Jacobus "de Matamores". (Morendoder)

Inmiddels had Bert afscheid van me genomen, omdat zijn tijd beperkter was dan dat van mij en hij eerder in Santiago moest zijn. Voor Boris was het ook noodzakelijk dat ik een dag rust in zou lassen alvorens ik de hoogvlakte na Burgos op zou gaan. (foto 518) De "Meseta" staat

er om bekend, dat het er gloeiend heet zou kunnen zijn, maar ook verschrikkelijk koud. Via Bellodorama, een tocht om nooit te vergeten, omdat we het hele traject die dag in stromende koude regen hebben moeten lopen tegen het snelverkeer in over de grote weg. Boris en ik waren de verharde weg vanuit het franse gedeelte wel gewend, maar de meeste pelgrims hadden hier toch behoorlijk moeite

mee. In Bellodorama hadden we het geluk in een leegstaand huis aan de rand van het dorp te mogen overnachten. Prima gezien het vele water wat er naar beneden kwam. 's Nachts om 2.00 uur werd er aan de deur gerommeld. De hel brak los. Boris vloog van voor tot achter en van boven naar beneden. Ik liet hem maar betijen en na zeker twee uur hebben ze, want het waren er meer, het opgegeven en keerde de rust weer.

In Burgos trof ik Bert weer, van al zijn haastige spoed had hij maar weinig profijt gehad. Hij was te laat in de stad aangekomen de vorige dag en had in een heel duur hotel moeten overnachten. Wel had hij die dag de tijd gehad om de stad goed te kunnen bezoeken. Van Castrojeritz naar Fromista en vandaar weer verder naar Carrion de los Condes ging de reis. Ik mocht bij de rivier op een publieke campingplaats mijn tent opzetten. Het was daar, dat ik aan de picknicktafel 's middags spontaan op het eten van Paella door een Spaanse familie werd genodigd. Zou het feest hier in Spanje weer opnieuw beginnen net als in Frankrijk? Zeker was dat de familie erg hartelijk was en mij rijkelijk op heerlijke gerechten

trakteerde. (foto 527)

Op de hoogvlakte vlak voor Sahagun verwondde Boris zijn linkerpoot en vervolgens was ik voor een tweede keer genoodzaakt een ruime rustpauze in te lassen voor Boris. Op weg naar de camping riep iemand mij, en omkijkend zag ik de vrouw van de professor, die mij in Carrion de los Condes op het eten hadden genodigd. Ze bleken in Oviedo te wonen en op vakantie in Sahagun te verblijven. Die middag waren ze op een picknickplaats toevallig in Carrion geweest. Nou ik geloof allang niet meer in toevalligheden, als ik zie wat mij allemaal is overkomen op de Camino. De Spanjaarden hebben daar een verklaring voor; "dat is Camino", zeggen ze gewoon. En zeker is dat de Camino thuis doorwerkt en je zal er eens naar terug keren? Wie weet. Ik vertelde, dat ik met Boris extra moest rusten voor zijn verwonding. Geen paniek, zeiden ze, je hebt nog tijd genoeg, dus nou op het laatst niet wanhopen. Nadat ik hen voor de tweede maal gedag had gezegd, ben ik naar de camping gegaan. Ik besteedde de dag aan het bijwerken van mijn journaal en schreef verschillende kaarten en brieven naar vrienden en kennissen.

Plaatselijke jagers, die met hun honden op de camping bleven gaven mij goede raad. Ik zou de poten van Boris tweemaal daags in een mengsel van zout met azijn moeten dompelen en dan bestond de kans dat ik binnen veertien dagen gewoon Santiago binnen zou wandelen. Nou is mijn hond een harde hond en mekt niet gauw, maar ik moet bekennen, dat toen ik zijn poot in de oplossing hield hem de tranen over zijn wangen zag biggelen. Zelf had ik ook een flinke wond aan mijn vinger dus ik was solidair en voelde de pijn met hem. De jagers hadden gelijk en twee dagen erna konden we verder.

De rustperiode had ertoe bijgedragen, dat ik nu natuurlijk weer andere pelgrims ontmoette. Het gezelschap varieert van Gilbert, een hartelijke Belg tot Jean Claud een bijzondere Fransman, Michael, een Spanjaard en Meriam en Nikos, een stel uit Quebec, Franstalige Canadezen. Een fantastisch stel met elkaar, nog aangevuld in de refugio met Zita en Dora twee Hongaarse meiden die de Camino al voor de vierde keer liepen. Met al deze mensen heb ik eigenlijk het laatste gedeelte uitgelopen en nog veel plezier beleefd.

Na Astorga waar ik me aan de bouwkunst van Gaudi vergaapte ging de reis verder richting Villa Franca. Het was daar, dat ik voor het eerst een antipathie kreeg tegen fietsende pelgrims, die de Camino over het voetgangerspad met mountainbikes afdaalden en ons wandelaars bijna van het pad af fietsten om vervolgens als eerste bij de refugio aan te komen, waar de bussen met bagage hun stonden op te wachten, waarna, als ze zich opgefrist hadden vervolgens in het dorp of stad hun vertier zochten. Ik heb niets tegen fietsende pelgrims, maar dan ook al je bagage op je fiets.

Vervolgens het dorpje Cebreiro waar je, je waant in de tijd dat Astorix en Obelisk je zo tegemoet zouden kunnen treden. Het is alsof de tijd stil heeft gestaan. Dat ondervond ik ook in de dorpjes die we passeerden. Ik had b.v. 100 kilometer terug nog een grote machine bezig gezien de maïs te oogsten en vervolgen direct daar achter aan het land zien omploegen. Nu kwam ik in dorpjes terecht waar het graan nog met de dorsvlegel voor het huis werd gedorst. De tegenstelling was enorm en ik kon aan die primitieve levensstijl slecht wennen.

Persoonlijk denk ik dat de bevolking er best gelukkig mee is, maar als ik de jonge mensen zie, denk ik wanneer ze eenmaal in de grote stad zijn geweest het leven op deze manier best tegen zal vallen.

Na enige pieken in het hooggebergte overwonnen te hebben en met het laten van de nodige tranen op de stenberg van "Cruz de Ferro" waar ik symbolisch afscheid nam van mijn tot nu toe geleefd leven, wetende dat ik het niet meer over

kan doen. (foto 583) De laatste trajecten gaan gevleugeld, je merkt dat als alles goed blijft gaan je ruim op tijd in Santiago bent. Ik geniet van het wisselende

landschap. Vanaf de hoogvlakte zijn we weer afgedaald naar de valleien en vandaar weer het hooggebergte in, wat toch weer anders is dan de Meseta. Naarmate we verder de provincie

Galicia intrekken wordt het landschap lieflijker. (foto 610) Kleine dorpjes waarvan de bevolking allerhartelijkst is en waar je zowat door de schamele woninkjes loopt. Koeien, schapen en ander kleinvee loopt overal los, de geur van de Eucalyptusbossen prikkelt je neus. Via de laatste overnachtingplaatsen als Palas do Rei, Arzua en Lavacolla ben ik aangekomen op de Vreugdenheuvel in Monta del Gozo, waar een complex staat voor de opvang van duizenden pelgrims voor de heilige jaren. (foto 652)

Na een rustige overnachting ben ik vanmorgen in alle stilte op weg gegaan naar Santiago. Ik wilde alleen met Boris het laatste gedeelte lopen.

En zo gebeurde het, dat ik vanmorgen in een wat mistige ochtend Santiago de Compostela binnenliep.

De man aan de overzijde opende het gebouw en ik schrok wakker uit mijn overpeinzing, waarin ik als een flits de hele tocht aan mij voorbij had zien gaan. Kom Boris het zit erop jongen, we gaan onze Compostela halen en dan zoeken we de anderen op, die zullen ook zo wel komen.

Een uur later stonden we allemaal op de trappen van de kathedraal in Santiago de Compostela, wetende dat deze reis een onvergetelijke ervaring is geweest, maar nog niet wetende, dat het mij een totaal andere kijk op het leven zou geven. (foto 668)

Peter Bollen.
November 1997.
Origineel van het eerste Pelgrimsverhaal.